

Genoeg geld besc maar dikwijls te duur

hikbaar,

Sinds de crisis zijn banken kritischer geworden op het verstrekken van geld. Als plannen niet of niet volledig bancaire gefinancierd worden, kunnen alternatieve financieringsvormen een oplossing zijn. Geld blijkt er genoeg te zijn, maar het rendement in de landbouw is dikwijls ontoereikend om de hogere rentepercentages te kunnen betalen. Toch zijn er creatieve voorbeelden die succesvol zijn.

TEKST FLORUS PELLIKAAN

In 2017 is er in Nederland alleen via crowdfunding in totaal 233 miljoen euro aan investeringen gefinancierd. Ten opzichte van het jaar ervoor is dat een toename van deze alternatieve financieringsbron van maar liefst 31 procent. Afgelopen jaar zijn volgens de website Investeerd.nl in totaal 5000 investeringen succesvol gefinancierd door middel van crowdfunding. De kengetallen laten zien dat alternatieve financiering hot is. Maak een goed plan, stel een mooi rendement in het vooruitzicht en het geld rolt binnen, zo lijkt de praktijk.

‘Niet gek’, vindt Peter Pals, directeur van Farmers Funding. ‘In Nederland is er in totaal een spaarvolume van meer dan 300 miljard euro. Met de huidige lage rentes zijn er genoeg mensen die hun geld elders willen investeren in plaats van op de bank zetten. Bij een acceptabel risico en prima rendement is er animo genoeg om investeringen te financieren.’

Vijf keer meer alternatieve financiering

De agrarische sector loopt daarentegen nog niet over van voorbeelden van de meest bijzondere financieringsvormen. Toch komen alternatieve financieringen, wanneer daar alles behalve bancaire leningen onder wordt geschaard, zeker voor. Studentenonderzoek aan Wageningen Universiteit toonde in 2015 aan dat 30 tot 35 procent van de agrarische ondernemingen een alternatieve financiering had. Het bekendste voorbeeld is lenen van familieleden, bijvoorbeeld rond overnames. ‘Maar ook financial of operational lease van machines is inmiddels een geaccepteerde en veelvoorkomende alternatieve financieringsbron onder boeren’, vertelt Pierre Berntsen, directeur agrarische bedrijven bij ABN Amro.

Datzelfde geldt voor bijvoorbeeld grond in pacht of erfpacht. Alleen verzekeringsmaatschappij a.s.r. heeft al zo’n 37.000 hectare landbouwgrond in eigendom, waarvan een flink deel in erfpacht is uitgegeven. Dergelijke investeringsmaatschappijen krijgen veelvuldig grond aangeboden die boeren niet zelf kunnen of willen kopen.

Volgens Pals komt alternatieve financiering in de agrarische sector veel meer voor dan tien jaar geleden. ‘Er zijn geen getallen van, maar ik schat in dat alternatieve financiering zomaar

Manieren van financieren

Een opsomming van financieringsvormen die voorkomen of een alternatief kunnen zijn binnen financieringen in de landbouw:

BANCAIR

Financiering door een reguliere bank

(ERF)PACHT

Kopen/verkoop en terugpachten van onroerend goed zoals grond

LEASE

Voor machines, door leasemaatschappijen betaald en door de ondernemer geleased

KETENFINANCIERING

Partijen uit de keten financieren een investering onder bepaalde voorwaarden

PRIVATE INVESTEERDERS

Vermogende mensen die een grote som geld investeren

FAMILIELENING

Familie die geld in het bedrijf houdt of steekt, dikwijls rondom de overname

CROWDFUNDING

Burgers die met een grote groep een investering financieren die relatief kort loopt

VERKLEINING WERKKAPITAAL

Betalingsregeling met debiteuren/crediteuren

vijf keer zoveel voorkomt.' Miranda Meuwissen, persoonlijk hoogleraar risicomanagement bij Wageningen UR, vult aan: 'Banken zijn sinds de crisis om goede redenen minder scheutig met geld geworden. Hierdoor is niet iedere investering volledig meer bancair te financieren en gaan ondernemers dus op zoek naar alternatieven.'

Stapelfinanciering normaal in VS

Dat een bank niet de volledige financiering van een bedrijf voor zijn rekening neemt, is volgens Meuwissen in Amerika al veel langer het geval. 'Daar verzamelen ondernemers bij wijze van spreken echt een mandje vol met diverse financieringsvormen. Wat je ziet, is dat die alternatieve financieringsvormen veel meer ondernemerskwaliteiten vragen dan lenen bij de bank. Je moet echt je eigen onderneming verkopen en je mannetje staan in onderhandelingen met financiers.'

Dat er onder melkveehouders behoefte is aan meer geld, merkt Pals dagelijks. 'We krijgen iedere dag wel telefoontjes van boeren die vragen of ze privaat geld kunnen lenen. Logisch, want als je het in winkel A niet kunt krijgen, ga je naar winkel B. Maar het aanbod van dit private geld is niet groot, omdat de landbouw niet meekan in de rentepercentages die voor beleggingen gelden. En wanneer wij aan de keukentafel aangeven dat privaat geld begint bij vijf procent rente, wordt het vaak toch wel even stil aan de andere kant van de tafel. Dergelijke geldstromen komen hierdoor eigenlijk pas in beeld als melkveebedrijven ook zelf meer dan gemiddeld waarde toevoegen binnen de keten.'

Naast lagere rentes is bij financiering door banken de aflossingsdruk lager. Dat heeft te maken met de dikwijls langere looptijd van leningen. Dit zorgt er volgens Berntsen voor dat bancaire financieringen minder liquiditeitsdruk geven dan alternatieve financieringen. Daarnaast zijn ook de mogelijkheden om de aflossingen een tijdje op te schorten groter dan bij veel alternatieven. Toch sluit Farmers Funding als tussenpersoon af en toe een financiering met privaat geld af. 'Recent heeft nog iemand twee miljoen geïnvesteerd in een agrarisch bedrijf, maar dat zijn eerlijk gezegd wel uitzonderingen. Ook ex-boeren worden door vermogensbeheerders verleid met rentepercentages van zeven tot negen procent, waardoor ze niet in de agrarische sector beleggen.'

Crowdfunding voor 'sexy' projecten

Dat investeringen in de landbouw als waardevast worden gezien en daardoor binnen alternatieve financieringsvormen wel een lager rentepercentage zouden kunnen hebben, wijst Meuwissen af. 'De prijs van landbouwgrond is bijvoorbeeld sterk afhankelijk van de bodemvruchtbaarheid. Als deze onder druk staat, dan bepaalt dat sterk de waarde van de grond.'

Het zo succesvolle crowdfunding is binnen de agrarische sector volgens Meuwissen vooral geschikt voor 'sexy' projecten met een goed verhaal. 'De verbouwing van je melkstal krijg je niet snel met crowdfunding gefinancierd. Maar bijvoorbeeld groene maatregelen als zonnepanelen of verbreding van landbouw kunnen wel heel geschikt zijn. Soms ook omdat er vergoedingen gegeven kunnen worden in de vorm van producten of diensten.' Peter Pals is het daarmee eens. 'Bij crowdfunding zijn de

Wendy de Koning: 'Crowdfunding melktap in 15 dagen rond'

In de top tien crowdfundingprojecten 2016 van NU.nl stond de financiering van een melktap voor rauwe melk van Wendy de Koning uit Akersloot. Tussen projecten van een miljoen euro viel het met een bedrag van achtduizend euro niet op, maar de nieuwssite bekroonde het project om zijn originaliteit. 'Onze zuivelfabriek CONO Kaas-makers draaide ruim twee jaar geleden een pilot met crowdfunding waar we als melk-

veehouders ideeën voor konden aandragen', vertelt Wendy de Koning over de aanleiding. 'Wij hadden het hier al wel eens over een melktap gehad, maar het is een aardige investering voor iets waarvan je niet weet of het gaat lopen', vertelt De Koning. In het crowdfundingproject zag ze een kans om eerst min of meer te peilen of er draagvlak was. 'Door de crowdfunding kregen we heel veel publiciteit. Ik denk niet dat er een burger in ons dorp was die er niet over had gehoord. Dat heeft ons vervolgens in de opstart van de melkafzet heel erg geholpen.' De Koning koos ervoor om investeerders niet een bepaald rendement, maar een tegenprestatie te bieden, zoals rondleidingen of een gratis kinderfeestje, afhankelijk van het geïnvesteerde bedrag. Investeerders in het project beperkten zich volgens de melkveehoudster vooral tot mensen uit het eigen netwerk. 'Je moet echt niet denken dat binnen deze opzet een Amsterdammer duizend

euro in een melktap in Akersloot gaat investeren. We hebben echt ons best moeten doen om het bedrag bij elkaar te krijgen, maar uiteindelijk lukte het in vijftien dagen, onder andere dankzij een open dag. De interactie die dat met je omgeving geeft, heeft ons wel heel veel energie gegeven.' De geïnvesteerde bedragen varieerden van een euro tot vijfhonderd euro en het aantal grote bedragen verbaasde De Koning. 'Het van tevoren inschatten welk totaalbedrag haalbaar is om in te zamelen is het meest lastig. Haal je het bedrag niet en wil je toch door, dan moet je zelf de rest bijleggen en ook daar een percentage over afdragen aan het bureau dat het project begeleidt.' Het is volgens De Koning makkelijker om geld voor crowdfunding op te halen als je een hoog rendement kunt bieden, bijvoorbeeld door een investering in zonnepanelen. 'Dat zou voor de toekomst nog wel eens het overwegen waard kunnen zijn.'

looptijden vaak kort en de rentepercentages met zes tot acht procent relatief hoog, dus dat moet passen bij het project. Binnen de agrarische sector neemt crowdfunding daardoor minder snel toe dan in de rest van de samenleving, al zijn er zeker succesvolle voorbeelden.' Volgens Meuwissen liggen er binnen alternatieve financiering veel kansen in de diverse innovatiefondsen, zowel in Nederland als in Europa. 'Het indienen van projectaanvragen is soms gecompliceerd, maar er is veel geld beschikbaar voor innovaties op boerderijniveau. Dit wordt tot nu toe weinig benut, terwijl het wel een onderdeel van je stapelfinanciering kan zijn.' Dat banken niet altijd de volledige financiering van een investering verstrekken, is volgens Berntsen inmiddels wel geaccepteerd. 'Maar we vinden het wel belangrijk om op voorhand de condities en de voorwaarden van de andere partijen te kennen. Dit is nodig om de consequenties voor de onderneming en ons als bank te bepalen. Wanneer bijvoorbeeld de alternatieve financier de financiering opzegt, kan dat grote gevolgen hebben', stelt Berntsen. 'Daarnaast is het goed dat ondernemers zich afvragen waarom de bank een financieringsaanvraag afwijst. Als gebrek aan rendement de oorzaak is, dan helpt een andere financiering met hogere financieringslasten niet. Maar financieel gezonde klanten en idem plannen willen wij gewoon volledig financieren.'

Ketenfinanciering voor sensortechniek

Een alternatieve financieringsvorm die succesvol wordt toegepast buiten de melkveehouderij, is ketenfinanciering. 'We kennen bijvoorbeeld de financiering van vleeskalveren en vleesvarkens door een integrator', vertelt Berntsen. Binnen de melkveehouderij speelt dat op productioniveau niet, maar volgens Meuwissen liggen er

Irene van de Voort: 'Zelf investeren in grond blokkeert bedrijfsontwikkeling'

Tien beleggers met in totaal elf certificaten ter waarde van 25.000 euro telt de Remeker Landcoöperatie inmiddels. De coöperatie heeft vier hectare grond in eigendom die wordt verpacht aan Jan Dirk en Irene van de Voort, makers van de bekende Remeker

jerseykaas. Vier jaar geleden richtten de ondernemers de landcoöperatie op om extra grond te verwerven. 'Met een waarde van 70.000 euro is het kopen van grond een belegging en geen landbouwactiviteit. Zelf investeren in grond blokkeert de bedrijfsontwikkeling veel te veel', verklaart Irene van de Voort de oprichting van de coöperatie. De ondernemers zijn tevreden over de animo. 'Je merkt dat het aankomt op vertrouwen, dus het zijn wel allemaal mensen die ons bedrijf of ons product kennen. De afgelopen jaren kwam er gemiddeld zo ongeveer ieder kwartaal een belegger bij.'

Beleggers krijgen een rendement op hun inleg van 1,5 procent, dat de coöperatie binnekomt als pachtvergoeding. Omdat dit rendement in vergelijking met andere beleggingen niet heel hoog is, hebben veel beleg-

gers een ideologisch motief. 'Een van de beleggers gaf bijvoorbeeld aan wel genoeg "gegraaid" te hebben en het tijd te vinden om "wat groens" te doen. Daarnaast is beleggen in landbouwgrond natuurlijk relatief risicoarm en hoeft er over een belegging in grond geen vermogensbelasting te worden betaald.' Beleggers profiteren naast het jaarlijkse rendement ook van de waardeinstijging van de grond.

Irene van de Voort weet dat er in ieder geval één veehouder in de buurt is die het idee van hun landcoöperatie heeft gekopieerd, maar meer veehouders hebben al eens naar hun manier van opzet gevraagd. 'Wijzelf zouden er graag nog een aantal beleggers bij hebben. Iedere twee jaar willen we graag zo'n twee hectare grond via de coöperatie bijkopen.'

wel degelijk kansen. 'De behoefte aan meer data is heel groot, maar dit gaat dikwijls om forse investeringen. Ik kan me goed voorstellen dat bedrijven die belang hebben bij data, investeren in sensortechniek of drones op de boerenbedrijven. De melkveehouder plukt van die data ook de vruchten voor zijn eigen bedrijfsvoering, maar de sensoren zijn dan dus alternatief gefinancierd vanuit de keten.'

Bij bedrijven buiten de agrarische sector is het verkleinen van werkkapitaal ook een succesvolle financieringsmethode. 'Binnen de melkveehouderij speelt dit met vaste afnemers en leveranciers niet, maar toch kan het, bijvoorbeeld in geval van verbreding of grote omzetten, lonen om eens kritisch te kijken naar het werkkapitaal. Bijvoorbeeld tandartsen besteden het incasseren van geld uit aan een factormaatschappij, waardoor ze zelf direct over het geld beschikken', aldus Meuwissen. Op dit moment ziet Pals de tarieven van traditionele banken stijgen, waardoor alternatieve financieringen op termijn interessanter zouden kunnen worden. 'Vooralsnog is alternatieve financiering maatwerk per project, maar dat het verder toeneemt en zal toenemen, is een feit.'

In Vlaanderen nauwelijks alternatieve financiering

Op sporadische familieleningen na komen alternatieve financieringen in Vlaanderen weinig voor. Dat vertelt Johan Achten van boekhoud- en advieskantoor Liba. 'Ik ken geen melkveehouder die bijvoorbeeld iets met crowdfunding of externe investeerders heeft gedaan.' Een verklaring hiervoor heeft Achten wel. 'Vlaamse melkveebedrijven zijn gemid-

deld veel minder zwaar gefinancierd dan de Nederlandse. Hierdoor zitten nauwelijks bedrijven aan de limiet. Gemiddeld hebben onze Vlaamse klanten een halve euro bancaire lening per liter en ze lossen jaarlijks twaalf procent van hun bancaire schuld af.' Achten kent wel een voorbeeld van een melkveehouder die bij wijze van probeersel wat

land door een investeerder heeft laten kopen en dit nu in erfpacht gebruikt. 'Maar deze veehouder had bij de bank ook nog mogelijkheden.' Door de strenge pachtwet en wettelijke beperking op de pachtprizen maakt het investeren in grond door particulieren volgens Achten in Vlaanderen nauwelijks opgang. 'In Nederland is dat allemaal wat liberaler.'